Annotatie t.b.v. de Commissie FED 9 sep 2021

Agendapunt 7

Onderwerp: Elektriciteitsnetwerk Amsterdam

Bij de bespreking neemt naast u plaats: [redacted]

Binnengekomen vragen
Stijn Nijssen (VVD): Congestie op net groot probleem, horen geluiden bedrijven die niet aan de stekker kunnen. Wij zien dat Liander en gemeente hard eraan werken; maar over hoeveel bedrijven gaat het nou die niet aangesloten kunnen worden, zijn er nog meer toekomstige bedrijven die dit probleem ondervinden en wat gaan we hieraan doen?

Op dit moment is er aan één bedrijf in de haven (logistiek centrum) een transportbeperking opgelegd. Over het algemeen kan gezegd worden dat de komende jaren veel grootverbruikers te maken gaan krijgen met dit probleem. Concreet zijn er bij Liander op dit moment ca. 25 ontwikkelingen (bestaande en nieuwe klanten) in beeld die mogelijk een transportbeperking krijgen opgelegd. Het gaat hierbij om ontwikkelingen zoals logistieke bedrijven, industrie, kantoren en datacenters.
Of een bedrijf een transportbeperking krijgt opgelegd is afhankelijk van verschillende factoren. Liander zal iedere aanvraag individueel beoordelen. Pas daarna wordt bepaald of een klant al dan niet een transportbeperking krijgt.

Wat gaan we doen:
- Versneld netwerk uitbreiden. We dringen aan bij Liander om planningen en prioriteringen duidelijk te maken. Gemeente helpt bij planvormingsprocessen.
- Vraag- en aanbodsturing. Liander doet onderzoek naar congestiemanagement
- Tijdelijke oplossingen (zoals tijdelijke transformatoren en batterijen)
- Met grootverbruikers in gesprek of zij hun piekvraag kunnen reduceren

Voor veel van deze oplossingen hebben we betere wet- en regelgeving van het Rijk nodig. We treden in gesprek met hen over:
- de juiste financiële condities voor een tijdige uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk;
- wet- en regelgeving in te voeren waarbij eerder en meer mogelijkheden ontstaan voor het in balans brengen van vraag en aanbod;
- samen met ons en andere maatschappelijke partijen te zorgen voor tijdig beschikbaar krijgen van voldoende technisch personeel;
- mogelijkheden te onderzoeken waarmee meer regie kan worden gevoerd op ontwikkelingen, om te voorkomen dat niet één ontwikkeling beslag legt op de capaciteit van een heel gebied.

Kern van het besluit
Nvt

Wel / geen controversiële besluiten
Nvt

Mogelijke discussiepunten / achtergronden
Naar aanleiding van raadsinformatie brief aan de commissie FED en RO van 24 juni inzake de aankondiging van congestie in 2 gebieden in Amsterdam. Die is gepiept door lid Van Lammeren.

Op 16 september moet Liander voor nog eens 2 andere gebieden congestie aankondigen in Amsterdam. Deze informatie is echter nog niet publiek en kan pas op 16 september gedeeld worden met de Raad. Gemeld kan worden dat we in Amsterdam vaker te maken zullen krijgen met congestie en dat de Raad over de actuele situatie op 16 september zal worden geïnformeerd d.m.v. een Raadinsformatiebrief.

Op 24 juni zijn er schriftelijke vragen gesteld door de leden Néhmé en Martens (VVD) n.a.v. de aangekondigde congestie. Deze zijn nog niet beantwoord. Beatwoording volgt in de week van 20 september. Antwoorden op de vragen zijn ook meegenomen in deze annotatie.

Op 28 september is een technische sessie georganiseerd. Hierin zal Liander een nadere toelichting geven over congestie.

Verantwoordelijkheden: Netbeheerders hebben de wettelijke taak om inwoners en bedrijven van stroom te voorzien. Gemeente helpt hierbij waar het kan.

Historie rondom deze besluiten en dossiers
Op 24 juni heeft Liander congestie aangekondigd voor 2 gebieden in Amsterdam. De verwachting is dat dit niet de laatste keer zal zijn dat een dergelijke aankondiging gedaan moet worden.

Oorzaak: De congestie ontstaat doordat de vraag naar elektriciteit, ten gevolge van economische ontwikkeling, digitalisering, gebiedsontwikkeling en elektrificatie van mobiliteit, industrie en warmtevoorziening in Amsterdam zo snel stijgt dat Liander hierop niet tijdig haar netwerk heeft kunnen uitbreiden.

Impact: Liander kan nieuwe grootverbruikers (onderwijsinstellingen, supermarkten, kantoren, horeca, grootschalige laadinfra, industrie, etc.) van elektriciteit die zich hier willen vestigen pas weer capaciteit leveren nadat het elektriciteitsnet is uitgebreid of als er oplossingen beschikbaar zijn die meer capaciteit creëren. Voor beide gebieden heeft Liander netuitbreidingen in gang gezet om de capaciteitsknelpunten definitief op te lossen. Voor woningbouw heeft Liander capaciteit gereserveerd. Deze plannen kunnen daarom doorgaan. Beide knelpunten hebben géén impact op consumenten en ondernemers die al een contract met Liander hebben. Ook heeft het géén betrekking op terugleveren van elektriciteit via (duurzame) opwek.

Oplossingen: Het netwerk moet worden uitgebreid. In Buiksloterham/Overhoeks is dit in Q1 2023 gereed. In het westelijk havengebied in 2026. Daarnaast worden mogelijkheden voor vraag- en aanbodsturing onderzocht. Dit om de vermogensvraag te reduceren.
Voor uitbreiding hoogspanningsnetwerk zal uiterlijk december 2021 een ontwikkelkader TKN naar de Raad gaan. Hierin hebben Liander, TenneT, PoA en Gemeente Amsterdam de strategie voor uitbreiding netwerk gezamenlijk bepaald.
Op Strandeiland is recent de bouw gestart van een onderstation. Deze voorziet in de vraag van nieuwe ontwikkelingen, maar ontlast ook bestaande onderstations in Amsterdam.

Overlap met andere portefeuilles
Voldoende stroom is belangrijk voor veel ontwikkelingen in Amsterdam:
- Economische ontwikkeling (economische zaken, Everhardt)
- Woningbouw (wonen, Wedemeijer)
- Gebiedsontwikkeling (grondzaken, van Doorninck)
- Ontwikkelingen in de haven (lucht- en zeehaven, Everhardt)
- Elektrificatie mobiliteit (verkeer, vervoer en luchtkwaliteit, de Vries)

- Aardgasvrij (Duurzaamheid, van Doorninck)

Gemeente Amsterdam is voor 9% aandeelhouder van Alliander (deelnemingen, Everhardt)

Mogelijke vragen plus antwoorden:

V: Welke rol spelen datacenters in het congestievraagstuk?
A: Datacenters leggen een groot beslag op het elektriciteitsnetwerk. De vestiging van één datacenter kan de capaciteit van een heel gebiedsontwikkelingsproject in beslag nemen. Er is een vestigingsbeleid datacenters waarin de groei gemaximeerd is op 67 MVA per jaar. Ter vergelijking: Onderstation Westhaven heeft een capaciteit van ca. 70 MVA.
De sterke groei van datacenters in de afgelopen jaren heeft er voor gezorgd dat er een groot beslag is gedaan op het elektriciteitsnetwerk. Dit is dus op sommige plekken in de stad een belangrijke reden dat onderstations aan hun capaciteitsgrenzen zitten.
De laatste jaren zien we de groei van nieuwe datacenters stagneren in Amsterdam. Er is ook vrijwel geen ruimte meer in de stad voor dit soort functies. Dit kan betekenen dat er ook een minder beroep op het elektriciteitsnetwerk gedaan gaat worden.
Er zijn nog enkele ontwikkelingen van datacenters bekend in Zuidoost, Nieuw West, Oost en het Havengebied die een groot beslag op het netwerk leggen. Deze zijn echter al enkele jaren in het vizier. Daarna lijkt er geen grote groei meer te komen.
.

V: Wat betekent dit voor de ambities van de gemeente Amsterdam in de RES?
A: In een sterk verstedelijkt gebied als Amsterdam is opwek van duurzame elektriciteit over het algemeen goed in te passen. In de themastudie elektriciteit (mei, 2021) is uitgerekend dat de hoeveelheid duurzame opgewekte elektriciteit uit het RES bod niet tot knelpunten leidt op het niveau van verdeelstations. Op lokaal niveau (distributienet) kunnen soms knelpunten ontstaan door inpassing van grote hoeveelheden zonnepanelen.

Schriftelijke vragen VVD (Néhmé en Martens)

V: In hoeverre worden de capaciteitsproblemen veroorzaakt door de energietransitie (stoppen met aardgas en overstappen op stroom)? En in hoeverre belemmeren de capaciteitsproblemen juist de energietransitie?

A: De capaciteitsproblemen worden veroorzaakt door een stapeling van ontwikkelingen. De overstap van aardgas naar andere energiebronnen is er hier één van. Hierdoor wordt een gedeelte van de bedrijfsprocessen steeds meer geëlektrificeerd. Dit zorgt ervoor dat elektrische vermogensaanvragen van bedrijven groter worden. Ook woningen maken steeds meer gebruik van elektriciteit voor verwarmen en koken. Dit zorgt met name voor een hoger piekvermogen, het energieverbruik van huishoudens in het algemeen zien we juist afnemen.
Andere oorzaken zijn economische ontwikkeling, digitalisering, groei van de stad, elektrificatie van mobiliteit.

Over het algemeen geldt dat de knelpunten op het elektriciteitsnetwerk impact hebben op vrijwel alle ontwikkelingen van grootverbruikers in de stad, ook op ontwikkelingen die verband hebben met de energietransitie.

V: Het college wil niet in 2050 maar in 2040 een aardgasvrij Amsterdam realiseren. Er is vaak gewaarschuwd voor overhaast stoppen met aardgas, onder andere omdat het elektriciteitsnet een versnelde transitie niet zou kunnen dragen. Speelt de 2040-ambitie volgens het college een rol bij de huidige capaciteitsproblemen?

Voor specifiek de huidige capaciteitsproblemen in Buiksloterham/Overhoeks en Westhaven geldt dat de Amsterdamse aardgasvrij ambitie geen rol speelt. Het gaat hier immers om gebiedsontwikkeling waarbij aardgasvrij bouwen een landelijke wettelijke verplichting is en om grootschalige ontwikkelingen in het havengebied. De snelheid waarmee deze ontwikkelingen plaatsvinden i.r.t. het tempo waarmee Liander haar netwerk kan uitbreiden is de belangrijkste oorzaak voor de huidige capaciteitsproblemen.
Het aardgasvrij maken van de bestaande stad (waar de opgave m.n. ligt) is een proces dat lang zal duren. Met de transitievisie warmte zijn de plannen van de gemeente bekend en kan Liander zicht hierop voorbereiden.

V: Liander stelt dat particuliere consumenten en ondernemers geen gevolgen ondervinden van het capaciteitsgebrek. Klopt dit naar mening van het college?

A: We hebben Liander gevraagd om medio september met een scherper beeld te komen over de gevolgen. Liander heeft aangegeven dat particuliere consumenten en ondernemers met kleinverbruikaansluitingen geen hinder ondervinden van de afgekondigde congestie in Buiksloterham en in het westelijk deel van de Haven. Het college heeft echter opgemerkt dat de consumenten en ondernemers ook gebaat zijn bij de ontwikkeling van voorzieningen in het gebied waar zij gevestigd zijn. Daarom is het zaak om te voorkomen dat deze ontwikkelingen niet kunnen worden voorzien van elektriciteit. Naast beter inzicht verschaffen, hebben we Liander dan ook verzocht om zich nadrukkelijk in te spannen voor het mogelijk maken van de voorzieningen en aangeboden om hierbij te helpen waar nodig. We maken een complete stad, hierbij zijn ook voorzieningen als scholen, supermarkten en horeca nodig.

V: Zijn er aanvragen voor elektrische laadpalen afgewezen door Liander vanwege capaciteitsproblemen? Zo ja, waar en hoe vaak?

A: Er zijn op dit moment geen elektrische laadpalen afgewezen door Liander vanwege de capaciteitsproblemen. Deze hebben een kleinverbruiksaansluiting. Liander heeft aangegeven dat alle ontwikkelingen met een kleinverbruiksaansluiting doorgang kunnen hebben.

V: Kan het college cijfermatig toelichten of en zo ja in hoeverre de capaciteitsproblemen de woningbouw nadelig beïnvloedt? Is de bouw van woningen uitgesteld? Zo ja, hoeveel woningen betreft het en hoelang duurt het uitstel?

A: Liander heeft aangegeven dat de woningbouw in de gebieden waar nu congestie wordt afgekondigd niet nadelig wordt beïnvloed. Voor de bij Liander bekende plannen van woningbouw geldt dat de benodigde capaciteit voor die plannen al zijn meegenomen in de prognoses en daarvoor is reeds voldoende elektrisch vermogen gereserveerd.

Voor de gebiedsontwikkeling wordt onderzocht of en onder welke voorwaarden de reserveringen die Liander heeft gedaan voor nieuwe woningen kunnen worden gebruikt voor de overige functies die deel uitmaken van de gebiedsontwikkelingen. Nu wordt door Liander alleen vermogen gereserveerd voor nieuwe woningen terwijl in de gebieden niet alleen woningen maar hele nieuwe stadsbuurten met ook winkels, horeca en andere voorzieningen worden ontwikkeld. In Amsterdam streven we naar een complete stad. Mochten er geen mogelijkheden zijn kan de woningbouw wel nadelig beïnvloed worden. Ontwikkelingen bestaan in Amsterdam namelijk vaak uit gedeelten voorzieningen (supermarkten, scholen, etc.) en gedeelten woningen.

V: De vestiging van diverse grootverbruikers staat momenteel on hold, volgens Liander fabrieken, horeca, supermarkten etc. Om welke bedrijven gaat het precies? En hoeveel banen gaan hiermee naar schatting van het college gemoeid? Oftewel, wat doet het capaciteitsgebrek met de werkgelegenheid?

A:. Over het algemeen kan gezegd worden dat de komende jaren veel grootverbruikers te maken gaan krijgen met dit probleem. Concreet zijn er bij Liander op dit moment ca. 20 ontwikkelingen (bestaande en nieuwe klanten) in beeld die mogelijk een transportbeperking krijgen opgelegd. Het gaat hierbij om ontwikkelingen zoals logistieke bedrijven, industrie en datacenters. Om welke bedrijven het precies gaat kan Liander vanwege privacywetgeving niet met ons delen.

V: Hoe verslechteren de capaciteitsproblemen naar mening van het college het vestigingsklimaat voor bedrijven in Amsterdam?

A: Een goed vestigingsklimaat wordt bepaald door een combinatie van beschikbaarheid van talent en personeel, goede infrastructuur via verschillende modaliteiten, een prettige en levendige leefomgeving met cultuur en voorzieningen, onderwijsmogelijkheden en stabiele politieke en monetair systeem. Een robuuste energie-infrastructuur is daarbij van belang. De knelpunten van nu stellen de stad voor uitdagingen die niet onoverkoombaar zijn. Om het vertrouwen te behouden is het belangrijk om inzicht te geven in de wijze waarop gemeente en netbeheerders deze uitdagingen te lijf gaan. Hiervoor wordt binnen het programma EVA onder andere gewerkt aan een ontwikkelkader. Hierin zal geschetst worden waar en op welk moment nieuwe elektriciteitsinfrastructuur zal worden gerealiseerd of oude uitgebreid. Investeringen in de stad worden voor een langere periode gedaan en Amsterdam kan, in combinatie met de andere krachten en kwaliteiten van de stad, een belangrijke speler blijven met een gunstig vestigingsklimaat.

V: Liander verwacht dat er op meer plekken schaarste kan ontstaan. Welke plekken betreft het?

A: Ook in andere gebieden in de stad is de situatie zorgelijk en bestaat het risico dat Liander in de nabije toekomst het congestieniveau van geel naar oranje moet verhogen. Dit hangt af van de snelheid van de ontwikkelingen in de stad én van de snelheid waarmee zij het elektriciteitsnet kan uitbreiden. Op 16 september krijgt de Raad een update over de laatste stand van zaken op het elektriciteitsnetwerk

V: In het Parool gaf wethouder Van Doorninck aan meer mogelijkheden te willen om grootgebruikers af te dwingen minder elektriciteit te gebruiken. Waarom wil het college dit? En hoe ziet het college deze mogelijkheden concreet voor zich?

A: Netbeheerders zijn gehouden aan het non-discriminatoir handelen. Dit betekent dat zij altijd verplicht moeten aansluiten, ongeacht de vraag van de klant en de capaciteit op het netwerk op dat moment. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat één ontwikkeling beslag legt op de capaciteit van een heel gebied. Het zou helpen wanneer er meer instrumenten beschikbaar komen om grootverbruikers te bewegen om zelf maatregelen te treffen om hun piekverbruik omlaag te brengen. Bijvoorbeeld door slim energiemanagement, tijdelijke opslag of het omlaag brengen van het energieverbruik tijdens piekuren (bijvoorbeeld door ’s nachts te laden).
Daarnaast moet het mogelijk zijn om een maatschappelijke afweging te maken bij ontwikkelingen. Hiervoor gaan we in gesprek met het Rijk. We bespreken welke mogelijkheden de huidige wetgeving biedt en welke verandering in wetgeving ons hierbij kan helpen